Kliimaministri 24.07.2023 käskkirja nr 1-2/23/302 muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase käskkirjaga muudetakse toetuse andmise tingimusi kliimaministri 24.07.2023 käskkirjas nr 302 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2023–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine pärandniitude taastamiseks“.

Käskkirja muudatustega täpsustatakse pärandniitude taastamise mõistet ja toetatavaid tegevusi, vähendatakse taastamistööde pindala sihttaset ning viiakse käskkiri kooskõlla kehtiva ühendmäärusega. Projekti eesmärgid ja eelarve käesoleva muudatusega ei muutu.

Eelnõu ja selle seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi elurikkuse kaitse osakonna nõunik Eleri Pulk (e-post eleri.pulk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2872) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Käskkirja eelnõu juriidilise ekspertiisi teostas Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb kahest punktist, millega muudetakse toetuse andmise tingimusi kliimaministri käskkirjas 24.07.2023 nr 302.

Toetust antakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi rakenduskava) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ alusel.
Toetust kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetmete nimekirjas meetmes number 21.2.3.2 „Elusloodus kaitse ja kasutus“ ja sekkumises number 21.2.3.21 „Elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks“. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist.

Käskkirja muudatuste eesmärk on viia projekti rakendamise tingimused vastavusse senise rakendamise käigus ilmnenud tegelike kulude, ajakulu ja rakendamisvõimalustega, säilitades seejuures projekti põhieesmärgi ja olemasoleva eelarve. Muudatustega ei taotleta täiendavaid vahendeid.

Pärandniitude taastamine ei ole lihtne pindalapõhine tegevus, vaid pika ettevalmistusperioodi, hooajalisuse ja ökoloogiliste seoste tõttu ajamahukas looduskaitseinvesteering, mistõttu nii tegevuste täpsustamine, kulude korrigeerimine on seotud meetme eesmärkide saavutamisega, mitte meetme sisulise ümberkujundamisega. Kuna taastamistegevuste võimalused on keerulised, siis oleme kaalumas hiljemalt järgmine aasta erandkorras pikendada projekti abikõlblikkuse perioodi (projekti kestvust kuni 31.12.2030). Abikõlblikkuse perioodi pikendamine on vajalik selleks, et juba eraldatud vahendeid oleks võimalik tegelike rakendamisvõimaluste juures tulemuslikult kasutada. Kuna Rahandusministeerium ja Riigi Tugiteenuste Keskus on meist erineval seisukohal ega loe praegu meie abikõlbliku perioodi pikendamist erandlikuks juhtumiks, siis kuigi meie seisukoht erineb nendest, võtame praegu arvesse 8.09.2026 valitsuskabineti otsuse, mis nõuab rahandusministeeriumi kooskõlastust ning projekti abikõlblikku perioodi ei pikenda.

Käskkirja muudatustega ei suurendata projekti eelarvet ega toetuse kogumahtu ning ei taotleta täiendavaid vahendeid. Pindala sihttaset vähendatakse, sest taastamistööde tegelik ühikukulu on projekti rakendamise käigus osutunud algselt prognoositust oluliselt suuremaks. Senise rakendamise kogemus näitab, et taastamisobjektide maksumus on kujunenud kavandatust märkimisväärselt kõrgemaks ning seetõttu on tulnud mitmed hanked ebaõnnestunuks tunnistada. Kuna kehtiva pindalalise sihttaseme juures ei ole võimalik taastamistöid tegeliku turuhinnaga ellu viia, on sihttaseme vähendamine vajalik, et võimaldada taastamistööde elluviimist olemasoleva projekti eelarve piires. See ei tähenda väiksemat rahavajadust– olemasolev rahastus on vajalik taastamistööde tegeliku maksumuse katmiseks.

Käskkirja muudatuse punktiga 1 täpsustatakse projektis pärandniitude taastamise mõistet ja toetatavaid tegevusi, vähendatakse taastamistööde pindala sihttaset ning viiakse käskkiri kooskõlla kehtiva ühendmäärusega.

Muudatustega ei vähendata rakenduskava tasandil seatud eesmärke ega sihttasemeid ning projekti sihttaseme korrigeerimine võimaldab viia projekti tulemuse vastavusse tänase teadmise järgi tegeliku ühikukulu ja rakendamisvõimalustega.

Pärandniitude taastamine on olemuselt pikaajaline looduskaitseline protsess, mille edukas elluviimine eeldab ulatuslikke ettevalmistavaid tegevusi, sealhulgas alade kaardistamist, maaomanikega kokkulepete sõlmimist, vajalike uuringute läbiviimist, tööde kavandamist ning erinevate lubade ja kooskõlastuste saamist.
Lisaks sõltub tööde tegelik elluviimine olulisel määral looduslikest tingimustest. Mitmeid taastamistöid saab teha üksnes kindlatel aastaaegadel ning tööde ajastamist mõjutavad ilmastikuolud, pesitsuspiirangud ja muud looduskaitselised nõuded. Seetõttu ei ole tegemist tavapäraste taristuinvesteeringutega, mille puhul on võimalik tegevusi lühikese ajaraami sisse koondada.
Abikõlblikkuse perioodi pikendamine võimaldaks saavutada meetmele seatud eesmärgid täies mahus ning tagada investeeringute kvaliteetne elluviimine. Tegemist ei oleks meetme sisulise laiendamisega, vaid eesmärkide saavutamiseks vajaliku rakendusaja täpsustamisega.
Projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamine oleks vajalik, kuna senise rakendamise käigus on ilmnenud, et pärandniitude taastamistööde ettevalmistamine ja elluviimine on algselt kavandatust ajamahukam. Eelkõige eramaadel eeldab taastamine sobivate alade väljaselgitamist, läbirääkimisi maaomanike ja maakasutajatega, kokkulepete sõlmimist ning taastatud alade edasise hooldamise tagamist.

Tegemist on protsessiga, mille kiirust ei ole võimalik määrata üksnes toetuse andja tegevuste alusel. Enne taastamist tuleb hinnata ala seisundit, kavandada vajalikud tööd ning tagada, et pärast taastamist oleks alal võimalik jätkata sobiva hooldusega. Taastatud ala pikaajalise hoolduse eest vastutab maaomanik või muu hooldaja ning selleks on võimalik taotleda PRIA-lt pärandniidu hooldamise toetust.
Senine rakendamise kogemus näitab, et taastamistööde ettevalmistamiseks ja elluviimiseks on algselt kavandatust rohkem aega vaja. Abikõlblikkuse perioodi pikendamine vähendaks riski, et juba eraldatud vahendid jäävad ajapuuduse tõttu kasutamata ning võimaldab olemasoleva rahastuse arvelt kavandatud taastamistööd reaalselt ellu viia.
Muudatuse tegemine on vajalik praegu, kuna projekti senine rakendamine on andnud piisava info tegeliku taastamismaksumuse, ajakulu ja rakendamisvõimekuse kohta. Nende asjaolude ilmnemisel ei ole põhjendatud jätta kehtima projekti algselt seatud sihttaset ja ajakava, mille järgimine olemasolevate vahendite ja senise rakendamise kogemuse põhjal ei ole realistlik.

Abikõlblikkuse perioodi pikendamise eesmärk ei ole tegevuste põhjendamatu edasilükkamine, vaid juba eraldatud vahendite tulemusliku kasutamise võimaldamine olukorras, kus taastamistööde tegelik ettevalmistus- ja elluviimise aeg on osutunud algselt kavandatust pikemaks.
Kuna praeguse muudatusega ei ole võimalik projekti abikõlblikku perioodi pikendada, lisame 2030 aastaks kavandatud tegevused eelnevate aastate juurde, kuid kui järgmine aasta on risk alles, siis pikendame abikõlblikku perioodi ühe aasta võrra.

Käskkirja punktiga 1.1 täpsustatakse pärandniitude taastamise sisu ning punktiga 1.3 täiendatakse sellest tulenevalt abikõlblike kulude loetelu. Muudatused ei mõjuta projekti eesmärke ega sisulisi tegevusi.

Punktiga 1.4 viiakse kliimaministri 24.07.2023 käskkiri nr 302 kooskõlla Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022 määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ kehtiva redaktsiooniga. Toetust makstakse välja kuni 31.03.2031.

Punktidega 1.2 ja 1.5 vähendatakse väljundnäitaja „Seisundi parandamiseks toetust saanud elupaikade pindala (ha)” sihttaset. Muudatus on vajalik, kuna algselt planeeritud taastamistööde maksumus on suurenenud ning tööde ettevalmistamine ja elluviimine on osutunud kavandatust ajamahukamaks.
Eramaadel taastamistööde tegemine eeldab läbirääkimisi maaomanike ja maakasutajatega, kokkulepete sõlmimist ning taastatud alade edasise hooldamise tagamist. Keskkonnaametil (edaspidi KeA) on keeruline leida pärandniitudele hooldajaid. Taastamistööde hinnatõus ja nende ettevalmistamisega seotud ajakulu on peamised põhjused projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamiseks ja väljundnäitaja sihttaseme vähendamiseks.
Arvestades kulutõhusust, ei võta KeA endale maaomaniku asemel hooldamiskohustust ning need kohustused jäävad maaomanikule või hooldajale. Taastatud pärandniitude hooldamiseks on võimalik taotleda PRIAlt pärandniidu hooldamise [1] toetust. Pärandniitude taastamine on oluline kliimamuutustega kohanemise ning elurikkuse säilitamise eesmärkide saavutamiseks. Kliimamuutuste mõju leevendamiseks tuleb rakendada meetmeid degradeerunud ökosüsteemide taastamiseks, eelkõige taastades degradeerunud märgalad ja jõed, metsa- ja põllumajandusökosüsteemid. ELi elurikkuse strateegia alusel peavad liikmesriigid tagama, et ühegi ELis kaitstava elupaiga ega liigi seisund ei halveneks aastaks 2030 võrreldes 2019. a Euroopa Komisjonile esitatud Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta artikli 17 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta artikli 12 aruannetega. Lisaks peavad liikmesriigid tagama, et vähemalt 30% liikidest ja elupaikadest, mille seisund ei ole praegu soodne, on 2030. aastaks soodsa seisundiga või näitab seisund selget positiivset trendi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu looduse taastamise määruse [2] alusel peavad liikmesriigid taastamismeetmed rakendama 30%-l elupaikadest, mille seisund ei ole hea, aastaks 2030, 60%-l aastaks 2040 ja 90%-l aastaks 2050, et saavutada ELi loodusdirektiivi eesmärk – tagada ELis kaitstavate liikide ja elupaikade soodne seisund. Euroopa Komisjonile 2019. a esitatud aruande alusel peab Eestis aastaks 2030 olema taastamismeetmed ellu viidud 11 000 hektaril sooelupaikadel, 8900 hektaril soometsadel ja 2850 hektaril jõeelupaikadel, kokku 27 500 hektaril, lisaks 5450 hektaril märgadel pärandniitudel (lamminiidud, rannaniidud, soostunud niidud, niiskuslembesed kõrgrohustud, sinihelmikakooslused).

[1] https://www.riigiteataja.ee/akt/105052023012
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401991

Kulude täpsustamine ja abikõlblike kulude täiendamine on vajalik eelkõige seetõttu, et taastamistööde tegelikud kulud on võrreldes meetme kavandamise ajaga märkimisväärselt kasvanud ning kajastada taastamisega seotud tegevusi, mis on projekti eesmärgi saavutamiseks vajalikud. Tegemist ei ole uute taastamistegevuste lisamisega, vaid olemasolevate taastamistegevustega seotud kulude ja nende abikõlblikkuse täpsustamisega õigusselguse tagamiseks. Muudatused võimaldavad jätkata tegevuste elluviimist ning saavutada meetme eesmärgid kvaliteetsel viisil.
Senine rakendamine kinnitab vajadust jätkata toetuse andmist. Pärandniitude taastamine on pika mõjuga tegevus, mille tulemused avalduvad sageli alles mitu aastat pärast tööde lõpetamist. Seetõttu ei ole asjakohane hinnata meetme tulemuslikkust üksnes praeguseks saavutatud väljundnäitajate alusel.
Kavandatav muudatus ei muuda meetme põhilist eesmärki ega rakenduskavas kirjeldatud sekkumise loogikat. Rakenduskava eesmärgiks on märgalade ökosüsteemide seisundi parandamine ning elurikkuse säilitamine. Pärandniidud, sealhulgas märjad pärandniidud, on nende eesmärkide saavutamisel olulised elupaigad. Juba eelnevalt tehtud täpsustus ei toonud kaasa meetme laiendamist uude valdkonda, vaid võimaldas käsitleda pärandniitude taastamist ökoloogiliselt tervikliku kompleksalana. Selline lähenemine tugineb looduskaitselisele praktikale, mille kohaselt märgade pärandniitude seisund sõltub sageli neid ümbritsevate koosluste seisundist. Seega aitab muudatus kaasa rakenduskavas seatud eesmärkide saavutamisele ning ei vii meetme fookust kõrvale märgalade taastamisest.

Kui arvestada, et ühe ala taastamine võtab keskmiselt **2 aastat alates lepingu sõlmimisest kuni taastatuks lugemiseni**, siis peab enamuse lepingute sõlmimine toimuma varem kui taastamise sihtaasta. Ka sihttaseme saavutamise aastal on võimalik tellida lihtsamaid taastamistöid, mida on võimalik lõpetada aasta jooksul. Projekti uuendatud sihttase on saavutada **1000 ha aastaks 2029**. 2026. aasta lõpuks on taastatud ligikaudu **290ha**, taastada jääb veel ca **710 ha**. Tänaseks on märkimisväärne osa alade taastamisest viibinud maaomanikega kokkulepete saavutamise, hooldajate leidmise, hangete ebaõnnestumise või ebasoodsate ilmastikuolude tõttu. Seetõttu ei ole võimalik kogu vajalikku pindala lühikese aja jooksul lepingutesse võtta. Abikõlblikkuse perioodi pikendamine võimaldab sõlmida lepingud järkjärguliselt aastatel 2026–2029 ning viia nende alade taastamistööd lõpule aastaks 2029. Hinnanguliselt võimaldab perioodil 2027-2029 iga-aastaselt keskmiselt 200 ha ja 2030. aastasse kavandatud 110 ha taastamise alustamine saavutada projekti lõppsihttase 1000 ha aastaks 2029.

Tabelis 1 on toodud indikatiivne taastatud ala pindala kumulatiivselt.

Aasta	**Kumulatiivne taastatud pindala (ha)**
2026 (olemas)	290
2027	490+40
2028	690+40
2029	890+30
2029	1 000

Tabel 1. Pindala saavutuse aastane prognoos.

Taastamistööd toimuvad maaomaniku nõusolekul. Kuna ala seisukord peab pärast taastamist säilima, taastatakse üksnes neid alasid, millel jätkub iga-aastane niidu hooldamine. Keskkonnaamet alustas 2025. aastal maaomanike huvide kaardistamist ja niitude hooldamisest huvitatud isikute leidmist. Suusõnalise nõusoleku niidu taastamiseks on andnud ligikaudu 2000 ha märgade niitude omanikud, millest 450 ha puhul on tänaseks teada ka niidu hooldamisest

huvitatud isik. Sihttaseme 1000 ha saavutamiseks on perioodil 2027-2029 vajalik leida täiendavalt 260 hektarile hooldamisest huvitatud isik, sõlmida kirjalikud kokkulepped ja korraldada taastamishanked 710 ha taastamiseks.

Arvestada tuleb, et taastamisprotsess kestab sõltuvalt alast ja ilmastikuoludest üks kuni kolm aastat ning eeldab maaomanikega kokkulepete sõlmimist, hooldajate olemasolu tagamist, hangete läbiviimist ja tööde tegemiseks sobivaid looduslikke tingimusi.

2024–2026 on sõlmitud lepinguid 28 ala taastamiseks, **288,81 ha** maksumusega **492 722,17eurot**, mis teeb ühe hektari keskmiseks taastamiskuluks praegu **1 706,04 €/ha**. Praktikas ei ole selline hind tulevikus realistlik. Mitmel juhul on taastamistööde hinnapakkumised olnud oluliselt kõrgemad ning Keskkonnaamet on senini tagasi lükanud ka madalamaid pakkumisi suurusjärgus ca **7 000 €/ha**, kuna need ei ole mahtunud kavandatud eelarvesse. Samas näitab viimaste aastate kogemus, et:

- sobivaid töövõtjaid napib;
- keerukamate ja väiksemate alade osakaal suureneb;
- ilmastikust tulenevad piirangud suurendavad tööde maksumust;
- tööde hinnad on tõusnud;
- seoses kütusehindade tõusuga 2026. aastal on töövõtjad avaldanud soovi varasematel aastatel sõlmitud lepingute ümbervaatamiseks.

Seetõttu on meetme tulemuste saavutamiseks vajalik arvestada taastamistööde keskmise maksumuse kasvuga ning tagada piisav rahaline paindlikkus.

Taastatud ja taastamises olevate alade tööde maksumus on toodud tabelis 2. Sealt nähtub, et hinnad on alade lõikes erinevad. Maksumus sõltub ala seisukorrast, suurusest ja asukohast. Odavam hektari hind kujuneb suurematel aladel, kus on vaja teha vähem raiet ja mis on hästi ligipääsetavad.

Ala	**Staatus 30.09.2026**	**Pindala (ha)**	**Maksumus (€ km-ga)**	**Maksumus (€ /ha**
Ihaste luht	Taastatud (2026)	69,3	68890,42	994,09
Tuhkja-Tõnise luhaniit	Leping sõlmitud	21,33	45353	2126,25
Ivaskimetsa lamminiit	Taastatud (2026)	3,58	11778,76	3290,16
Soo-otsa luhaniit	Taastatud (2026)	2,88	3348	1162,50
Suur-Kaarma pärandniit	Leping sõlmitud	0,57	1798	3154,39
Arbija rannaala	Taastatud (2025)	32,19	42482,4	1319,74
Kadaja pärandniit	Taastatud (2025)	2,24	1041,6	465,00
Enbackeni rannaniit	Taastatud (2026)	9,56	13020	1361,92
Ranna MÜ rannaniit	Taastatud (2026)	8,36	3613,72	432,26

Keemu rannaala	Taastatud (2025)	16,16	33356	2064,11
Rudina, Õnne ja Mehla lamminiit	Taastatud (2025)	10,65	34348	3225,16
Sooveere lamminiit	Leping sõlmitud	1,14	4340	3807,02
Muratsi pärandniidud	Leping sõlmitud	22,94	36140,43	1575,43
Koguva rannaniit	Taastatud (2025)	4,63	4512,78	974,68
Ärma pärandniit	Taastatud (2025)	0,42	558	1328,57
Uue-Pruuli rannaniit	Taastatud (2026)	1,93	3658	1895,34
Välja-Reinu rannaniit	Taastatud (2025)	2,66	2473,8	930,00
Palu pärandniit	Taastatud (2025)	5,12	13015,04	2542,00
Marguse pärandniit	Taastatud (2025)	4,59	11594,62	2526,06
Esku lamminiit	Leping sõlmitud	3,21	19592	6103,43
Käärdiku luht	Taastatud (2026)	1,57	7564	4817,83
Pärnpõllu rannaala	Leping sõlmitud	6,68	9711,68	1453,84
Elda tipu karjamaa	Leping sõlmitud	1,64	6224,8	3795,61
Matsi rannaala	Leping sõlmitud	1,26	2728	2165,08
Uustla ja Tiidu rannaalad	Taastatud (2026)	10,15	16064,2	1582,68
Kõrkküla soostunud niidud	Taastatud (2026)	26,84	28256,08	1052,76
Jassi rannaniit	Taastatud (2026)	4,53	6756,76	1491,56
Kadaka MÜ taastamine	Leping sõlmitud	12,68	60502,08	4771,46
Kokku		**288,81**	**492722,17**	**1706,04**

Tabel 2. Taastamistööde hinnad

Kuigi seniste taastamistööde keskmine maksumus on olnud ligikaudu 1 706 eurot hektari kohta, ei ole see näitaja tulevaste tööde puhul täielikult representatiivne. Senist keskmist ha maksumust on oluliselt kujundanud neli suuremat taastamisala (Ihaste, Arbija, Muratsi, Kõrkküla), kus raiemaht oli väike ning töö sisu oli enamjaolt mätaste, kuluheina ja madala võsa

purustamine jäätmaaniidukiga. Nimetatud alad moodustavad pindalaliselt enam kui 50% kogu projektialade pindalast. Selliste alade osakaal on järk-järgult vähenemas, sest suuremad ning väiksema raiemahuga taastamiskompleksid on valdavas osas juba taastatud.

Erinevalt suurtest ja vähese puittaimestikuga taastamisaladest kujuneb väiksemate ning tugevasti kinnikasvanud alade taastamise maksumus märkimisväärselt kõrgemaks. Sellistel aladel on tööde põhifookus ulatuslikul võsa- ja puurinnete eemaldamisel ja kändude ning pinnase freesimisel, mistõttu on tööde töömahukus oluliselt suurem. Seda kinnitab ka puisniitude taastamise praktika, kus aastatel 2025-2026 on taastamistööde keskmine maksumus olnud ligikaudu 6450 eurot (koos käibemaksuga) hektari kohta. Seetõttu võib eeldada, et tulevaste väiksemate ja enam kinnikasvanud taastamisalade puhul kujuneb hektarikulu senisest keskmisest oluliselt kõrgemaks.

Keskkonnaameti viimases taastamise hankes 2026. aasta suvel (riigihanke nr 312439) otsiti taastajat üheksale projektialale. Kahe ala hektari maksumus kujunes madalamaks kui senine keskmine ja seitsme ala hektari maksumus kõrgemaks. Lepingud sõlmiti kolme ala taastamiseks (alade pindala kokku 42 ha, keskmine maksumus 2514 eur/ha) ja kuus hanke osa (alade pindala kokku 46 ha, keskmine maksumus 3010 eur/ha) tunnistati kehtetuks liiga kõrge maksumuse tõttu.
Projekti taastamistööde eelarve on kokku 3,19 miljonit eurot. Senise keskmise hektari maksumuse alusel võimaldaks see taastada ligikaudu1870 hektarit, eeldusel, et elluviijal puuduvad käskkirja punktides 9.2.1, 9.2.2, 9.2.3, 9.2.4 ja 9.2.6 nimetatud kulud, st. kõik vahendid suunatakse üksnes taastamishangetesse, taastamise ühikuhinnad ei tõuse ning valdavalt taastatakse suuremaid ja lihtsamini taastatavaid alasid Projekti rakendamise senine kogemus on aga näidanud, et kaitstavatel loodusobjektidel riiklikult kehtestatud eesmärgi saavutamiseks tuleb taastamisse suunata ka väiksemaid ja keerukamaid alasid, mille taastamise hektari maksumus on kõrgem. Arvestades projekti lõpuks kujunenud keskmiseks hektarihinnaks ligikaudu 3000–3200 eurot, võimaldab olemasolev eelarve taastada ligikaudu 1000 hektarit, mis vastab projekti uuendatud 2029. aasta sihttasemele. Lõplik taastamisala pindala maksumus kujuneb hanke tulemusena.
Projekti juhtrühm otsustab konsensuslikult, millised tegevused projektis ära tehakse, arvestades ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriume, samuti projekti eesmärke, kuluefektiivsust ja kulude abikõlblikkust.

Käskkirjade alusel antakse toetused sekkumisest SFOSi nr 21.2.3.21 (edaspidi sekkumine). Kogu SFOSi nr 21.2.3.21 sekkumise eelarve on allpool toodud tabelis 3:

Sekkumise / tegevuse kogueelarve	**ELi toetus**	**ELi toetuse osakaal**	**Riigi panus (s.h RKF ja OF)**	**Kokku**
	(euro)	**(%)**	**(euro)**	**(euro)**
18 823 530	16 000 000	85%	2 823 530	18 823 530

Tabel 3. Sekkumise eelarve

Sekkumise väljundnäitaja (seisundi parandamiseks toetust saanud elupaikade pindala) sihttase on 11 400 hektarit ning tulemusnäitaja (alade arv, kus elupaikade ja liikide seisund on toetuse abil paranenud) sihttase on 60 (alade arv). Kuigi käesoleva muudatusega vähendatakse väljundnäitaja sihttaset, siis esialgu kogu sekkumise nr 21.2.3.21 sihttaset ei muudeta. Sihttasemesse panustab ka keskkonnaministri 12.12.2022 käskkiri nr 429. Selle käskkirja alusel

antava toetuse väljundnäitaja sihttaseme saavutamist jälgib kliimaministeerium jooksvalt ning seni ei ole olnud vajadust sihtasemeid üldkokkuvõttes muuta.

Käskkirja tasandil vähendatakse väljundnäitaja „Seisundi parandamiseks toetust saanud elupaikade pindala“ sihttaset eelkõige taastamistööde kallinemise ning taastatavate alade suurema keerukuse tõttu. Tegemist ei ole meetme mõju vähenemisega samas proportsioonis kui väljundnäitaja vähenemine.
Taastatavate alade valik on muutunud senisest kvaliteedikesksemaks ning hõlmab suurema looduskaitselise väärtusega või keerukamaid alasid, mille taastamine annab suurema mõju elurikkuse ja elupaikade seisundi parandamisele.
Rakenduskava tasandil hinnatakse sihttasemete saavutamist kõigi vastava sekkumise tegevuste koondmõju põhjal. Käesoleva käskkirja muudatuse mõju rakenduskava üldiste eesmärkide saavutamisele on piiratud ning rakenduskava tasandi eesmärkide saavutamine on jätkuvalt realistlik.
Toetatavate tegevuste täpsustamine ning taastamistööde ühikukulu suurenemine toovad kaasa konkreetse projekti väljundnäitaja „Seisundi parandamiseks toetust saanud elupaikade pindala“ sihttaseme vähendamise ligikaudu ühe kolmandiku võrra.
See muudatus puudutab konkreetse projekti sihttaset, mitte rakenduskava tasandil seatud väljundnäitaja eesmärki. Rakenduskava tasandil seatud väljundnäitaja sihttaset käesoleva muudatusega ei vähendata.
Käesoleva muudatuse mõju rakenduskavas seatud eesmärkide ja sihttasemete saavutamisele on minimaalne ning rakenduskavas seatud sihttasemed saavutatakse sõltumata käesolevast muudatusest. Rakenduskava väljundnäitaja saavutamist jälgitakse tervikuna ning teiste sama sekkumise raames rakendatavate tegevuste panus tagab rakenduskava tasandi sihttaseme saavutamise.
Seetõttu ei too käesolev muudatus kaasa vajadust vähendada rakenduskavas seatud eesmärke ega muuda rakenduskava tasandil kavandatud tulemust.

Pärandniitude taastamise mõiste täpsustamine, toetatavate tegevuste ajakohastamine ning abikõlblike kulude täiendamine ei muuda toetuse olemust ega toetuse saajate ringi selliselt, et tekiks riigiabi või vähese tähtsusega abi tunnuseid.
Toetuse andmise eesmärk on looduskaitseliste ja keskkonnaalaste eesmärkide saavutamine ning tegevuste tulemused on suunatud avaliku hüve loomisele. Toetust ei anta majandustegevuse toetamiseks ega toetuse saajatele valikulise konkurentsieelise andmiseks. Tegevusel puudub piiriülene majanduslik mõju.
Seetõttu jääb kehtima käskkirja punktis 11.6 sätestatud põhimõte, mille kohaselt antav toetus ei ole riigiabi konkurentsiseaduse ega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Käesolevad muudatused ei muuda toetuse riigiabiõiguslikku käsitlust ning toetuse andmine toimub jätkuvalt käskkirjas sätestatud tingimustel.

Käskkirja punktiga 2 nähakse ette muudatuste rakendamine alates 24. juulist 2023, et tagada projekti elluviimisel tehtud kulude ning abikõlblike tegevuste üheselt mõistetav käsitlemine kogu projekti abikõlblikkuse perioodil.

3. Käskkirja eelnõu vastavus ELi õigusele

Käskkirja eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.
Käskkirja eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

• Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
• Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi. Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhinduda neist otse, arvestades eelnõus ja selle alusel antavates Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatut. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui ülesande sisu on ühissätete määrusega reguleeritud, mis teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise.

4. Käskkirja mõju

Käskkirja muudatustega seoses hindame, et toetusi antakse vastavalt rakenduskavas planeeritule. Käskkirja alusel antav toetus toetab valitsussektori eelarvepositsiooni.
Projekt on kooskõlas kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030, aidates suurendada Eesti valmisolekut ja võimet kliimamuutuste mõjudega kohanemiseks, ning Eesti pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ eesmärkidega.

Toetatavad tegevused panustavad kliimamuutustega kohanemise arengukava 2030 alameesmärki 3: „Muutuvas kliimas on tagatud liikide, elupaikade ja maastike mitmekesisus ning maismaa- ja veeökosüsteemide soodne seisund ja terviklikkus ning sotsiaal-majanduslikult oluliste ökosüsteemiteenuste pakkumine piisavas mahus ja piisava kvaliteediga“ meetmesse 3.3: „Koosluste soodsa seisundi ja maastike mitmekesisuse tagamine ning looduskaitse korraldamine muutuvas kliimas“. Toetatavad tegevused panustavad „Eesti 2035“ sihti „Elukeskkond on kvaliteetne, seda planeeritakse pärandit ja looduse elurikkust hoidvalt“. Elukeskkond on turvaline ning avaliku ruumi planeerimisel eelistatakse ohutut ja turvalist ning tervist toetavat käitumist soodustavaid lahendusi, mis tagavad igaühele nii vaimse, füüsilise kui ka digiruumi ligipääsetavuse ja mugavuse. Turvaline elukeskkond luuakse igaühe koostöös. Mõõdikuna kasutatakse keskkonnatrendide indeksit. Info sihi ja näitaja kohta kantakse SFOSi.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigikantselei, Euroopa Komisjoni ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskusega. Sisulist tagasisidet ei laekunud.